320957 ـ آیا شخص بی‌دین حق دارد در ازدواج ولی یک زن اهل کتاب باشد؟

سوال

مردی می‌خواهد با یک دختر نصرانی (مسیحی) ازدواج کند و پدر این زن ملحد است و به وجود خداوند باور ندارد. آیا پدر ملحد او حق دارد در عقد ازدواج، ولی این دختر شود؟

پاسخ مفصل

الحمدلله.

اولا:

ازدواج با زن مسیحی اگر پاکدامن باشد جایز است، زیرا الله تعالی می‌فرماید:

الْيَوْمَ أُحِلَّ لَكُمُ الطَّيِّبَاتُ وَطَعَامُ الَّذِينَ أُوتُواْ الْكِتَابَ حِلٌّ لَّكُمْ وَطَعَامُكُمْ حِلٌّ لَّهُمْ وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ الْمُؤْمِنَاتِ وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ الَّذِينَ أُوتُواْ الْكِتَابَ مِن قَبْلِكُمْ إِذَا آتَيْتُمُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ مُحْصِنِينَ غَيْرَ مُسَافِحِينَ وَلاَ مُتَّخِذِي أَخْدَانٍ وَمَن يَكْفُرْ بِالإِيمَانِ فَقَدْ حَبِطَ عَمَلُهُ وَهُوَ فِي الآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ [مائده: ۵]

(امروز چیزهای پاکیزه برای شما حلال شده و غذای کسانی که اهل کتابند برای شما حلال و غذای شما برای آنان حلال است و [بر شما حلال است ازدواج با] زنان پاکدامن از مؤمنات و زنان پاکدامن از کسانی که پیش از شما کتاب [آسمانی] به آنان داده شده به شرط آن‌که مهریه‌هایشان را به آنان بدهید در حالی که خود پاکدامن باشید نه زناکار و نه آن‌که زنان را در پنهانی دوست خود بگیرید و هر کس در ایمان خود شک کند قطعا عملش تباه شده و در آخرت از زیانکاران است).

اما لازم است که شوهر مسلمان بر همسر کتابی و فرزندانش از او ولایت داشته باشد، زیرا الله متعال می‌فرماید:

وَلَن يَجْعَلَ اللّهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلًا [نساء: ۱۴۱]

(و الله هرگز بر [زیان] مؤمنان برای کافران راه [تسلطی] قرار نداده است).

ابن جریر طبری ـ رحمه الله ـ به شرط مهمی که متصل به این امر است اشاره کرده می‌گوید: «این‌که در جایگاهی باشد که مرد از این ترسی نداشته باشد که فرزندش به کفر مجبور شود» (تفسیر طبری: ۹/ ۵۸۹).

اما اگر از قوانین کشوری که در آن زندگی می‌کند ترس این را داشت که ولایت او بر همسر و فرزندانش ساقط شود یا حق حضانت کودک را نداشته باشد یا همسر مسیحی‌اش حق این را داشته باشد که فرزندانش را مسیحی بار بیاورد، اگر امکان این هست که این حق را شرط کند و برای خودش و نسلش احتیاط به خرج دهد چنین کند ور در غیر این صورت جایز نیست که اقدام به چنین کاری کند.

بهتر آن است که با زن مسلمان ازدواج کند زیرا زن مسلمان به پوشیده ماندن و انفاق شایسته‌تر است و برای تربیت فرزند بهتر، و همچنین در ازدواج با زن اهل کتاب ترس این می‌رود که فرزندان او را فاسد کند یا آنان را برای پیروی از دین خودش فریب دهد.

در «کشاف القناع» (۵/ ۸۴) آمده است: «اولویت آن است که با زنان آنان ازدواج نکند. شیخ می‌گوید: مکروه است».

یعنی در صورت وجود زنان مسلمان آزاده. در اختیارات آمده است: قاضی و بیشتر علما همین را می‌گویند [و آن را مکروه می‌دانند] به دلیل قول عمر که به کسانی که با زنان کتابی ازدواج کرده بودند امر کرد تا آنان را طلاق دهند».

ثانیا:

ولیِ زن نصرانی، کسی از خانوادۀ اوست که بر دینش باشد. اما ملحد، درست نیست که ولیِ او باشد زیرا دینشان متفاوت است.

در «کشاف القناع» (۵/ ۵۳) در بیان شرط ولی آمده است: «سوم: «اتفاق دین» ولی و مولی علیها، بنابراین کافر نمی‌تواند مسلمان را به ازدواج کسی در آورد و نه برعکس. در اختیارات آمده است: اگر زن یهودی باشد و ولی او نصرانی یا برعکس، شایسته است که بر اساس دو روایت دربارۀ ارث بردن آنان از یکدیگر عمل شود. در شرح المنتهی به همین معنا جزم شده و می‌گوید: نصرانی بر زن مجوسی ولایت ندارد و مانند آن؛ زیرا بر اساس نسب از یکدیگر ارث نمی‌برند... و سلطان، زنِ غیر مسلمانی را که ولی ندارد به ازدواج در می‌آورد [یعنی ولی او در ازدواج می‌شود]».

بر این اساس، اگر کسی از خانوادۀ او نبود که نصرانی باشد، قاضی مسلمان ـ در صورت وجود ـ او را به ازدواج درمی‌آورد و اگر نبود، مدیر مرکز اسلامی در منطقۀ او.

در «فتاوی اللجنة الدائمة» (۱۸/ ۳۲۲) آمده است: «برای مسلمان جایز نیست که با زن نصرانی ازدواج کند مگر آن‌که آن زن پاکدامن باشد یعنی از زنا به دور باشد و باید عقد نکاح او را ولی او یعنی پدرش بر عهده بگیرد، پس اگر نبود نزدیک‌ترین کس از خانواده‌اش، به دلیل سخن پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ که: نکاح نیست مگر با [وجود و اجازۀ] ولی».

و اگر کسی نداشت، مفتی مسلمانان یا رئیس مرکز اسلامی در منطقۀ شما ازدواج او را بر عهده می‌گیرد و جایز نیست که

مادرش او را به ازدواج درآورد زیرا مادر در عقد نکاح ولایت ندارد».

والله اعلم